

NORMAL TRAINING OF THE ROAD SAFETY SHOE IN KINDERGARTEN

Abstract: The article discusses the issue of regulations on road safety training in kindergarten. The Road Traffic Act, the Concept for the education and training on traffic safety in the kindergarten and the Bulgarian school, the Curriculum for education and training on road safety in the kindergarten, the National strategy for improving the traffic safety on the roads of The Republic of Bulgaria for the period 2011 - 2020, the Strategy of the Ministry of Education, Youth and Science for implementation of the National Strategy of the Republic of Bulgaria for improving road safety for the period 2011-2020, the State educational standards for preschool education, etc. .

The normative bases of the traffic safety training in the kindergarten are various documents, issued mainly by the Ministry of Education. They aim to form a transport culture in children in the conditions of the kindergarten.

Author information:

Syuzan Nasuf

Teacher

at kindergarten

✉ suzi_seli@hotmail.com

🌐 Bulgaria

Keywords:

safe movement on roads, educational work
in kindergarten

Нормативните основи на обучението по безопасност на движението по пътищата в детската градина са различни документи, издавани предимно от образователното министерство. С тях се цели в условията на детската градина да се формира у децата транспортна култура.

В Закона за движението по пътищата отговорността за обучението по БДП се възлага на образователното министерство. „Министърът на образованието и науката осигурява чрез съответните учебни планове задължителното изучаване от децата и учениците в системата на средното образование на правилата за движение по пътищата.“ Правомощията на министъра на образованието и науката, посочени в нормативния документ са следните:

- Да разработи и утвърди учебна документация;
- Да осигури необходимите часове за обучението по безопасност на движение по пътищата;
- Да създаде условия за осигуряване обучението по безопасност на движение по пътищата със съответните учебници и помагала;
- Да създаде условия за осигуряване подготовка на учителите по методика на обучение на децата и учениците по безопасност на движение по пътищата [1].

През 2003 г. образователното министерство приема Концепция за възпитанието и обучението по безопасност на движението в детската градина и българското училище. В новия нормативен документ са посочени знанията, уменията и отношенията на децата, като очаквани резултати от обучението и възпитанието по безопасност на движение по пътищата. В основата на концепцията е залегнала идеята, че това обучение има за цел възпитаването на транспортна

култура у подрастващите, за да могат те да се опазят живи в условията на интензивното пътно движение, а по-късно ставайки водачи на моторни превозни средства, да спазват правилата на движение по пътищата. Глобалната цел на възпитателно-образователния процес по Безопасност на движението в детската градина е у децата от предучилищна възраст да се изградят общи представи за уличното движение и елементите на пътната среда. За да се реализира тази цел в концепцията се предвижда учебното съдържание да обхваща освен знания за правилата за движение по пътищата и знания за конкретната пътна обстановка, в която живеят децата.

То е структурирано в глобални теми за всяка възрастова група. Учебното съдържание на глобалната тема, структурирано като под тема по БДП, се изучава през цялата година, което създава възможности за формиране, затвърдяване, разширяване и надграждане на знания и умения за безопасно поведение.

Децата усвояват знания и умения като пешеходци, пътници и велосипедисти. Глобалните теми за всяка възрастова група в детската градина са следните:

Първа група - „Нашата улица“

Втора група - „Улично движение“

Трета група – „Уча се да се движа сам безопасно“[2].

В концепцията е регламентирано заниманията по БДП да се провеждат от учителите в съответните групи. За целта се изисква те да са изучавали дисциплината „Безопасност на движението по пътищата и методика на преподаването ѝ“ в специалността, в която са обучавани.

Освен това се изисква учителите да са преминали курс „Методика на обучението по БДП“ във висше училище по програма, одобрена от образователното министерство и с хорариум от не по-малко 30 часа.

Специално внимание в концепцията е отделено на организационното, методическото и дидактическото осигуряване на обучението по БДП в детската градина. Важен момент в нея е оценяването на резултатите от обучението по БДП, както и неговия контрол [2].

В Наредба № 4 от 18. 09. 2000 г. за държавните образователни изисквания за предучилищно възпитание и подготовка задачите за безопасно поведение на уличното платно са включени към образователното направление „Социален свят“. Те са следните: „Класифицира транспортните средства“ и „Познава важни за децата пътни знаци и обяснява норми на безопасно придвижване“[7].

След на приемането на Наредбата е публикувана Учебна програма за възпитание и обучение по безопасност на движението по пътищата в детската градина [8]. Новият норматив документ е структуриран в пет раздела:

1. Общо представяне на учебната програма по „Безопасност на движението по пътищата” /БДП/ .
2. Цели на възпитателно-образователния процес по БДП в детската градина.
3. Очаквани резултати от обучението по Безопасност на движението по пътищата.
4. Методически указания за прилагане на учебната програма.
5. Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на детето в I – III (IV) група.

Общо представяне на учебната програма по „Безопасност на движението по пътищата” /БДП/

В тази част на учебната програма е поставен акцент на необходимостта обучението по БДП да започне още в детската градина. Във връзка с това е написано следното: „Това учене трябва да се разглежда като неделима част от цялостното образование и възпитание на

личността на детето и трябва да се извършва непрекъснато в рамките на възпитателно-образователния процес в детската градина. Основите на общата култура и поведение на личността се поставят още в предучилищна възраст. От този момент трябва да започне подготовката на децата за тяхната “пожизнена” професия - участник в движението като пешеходец“ .

Цели на възпитателно-образователния процес по БДП в детската градина.

Глобалната цел на възпитателно-образователния процес по БДП изисква у децата до I – III (IV) група да се изградят елементарни представи и понятия за пътното движение и начални умения за безопасно предвижване като пешеходци.

Тази глобална цел се конкретизира, както следва:

- Развиване сензориката на децата (възприемане и различаване цветове и форми, движение, анализиране на информация от светлинни и звукови сигнали);
- Да различават улично платно, тротоар;
- Да знаят кой къде се движи;
- Да знаят, че не трябва да се движат сами;
- Да знаят къде е опасно да се движат и защо;
- Да умеят да се ориентират в елементарна пътна ситуация;
- Да се спазват определени правила при движение;
- Да знаят къде е опасно и безопасно да се играе;
- Да умеят да се предвижват самостоятелно на къси разстояния;
- Да правят елементарни констатации на наблюдавана пътна ситуация;
- Да търсят и откриват пътни знаци и сигнали за пешеходците.

Очаквани резултати от обучението по Безопасност на движението по пътищата.

Учебното съдържание е структурирано в глобални теми за всяка възрастова група. Темите, залегнали в плана за обучение са близки до децата, като това дава възможност за формиране, затвърдяване и разширяване на уменията за безопасно движение на пътя.

Учебното съдържание за всяка група е разпределено в две образователни ядра. В първа група те са: "Пътна среда" и "Аз и другите на пътя", във втора - "Безопасни места за игра" и "Правила за безопасно поведение". В трета и четвърта група са включени следните образователни ядра: "Сам на улицата е опасно" и "Аз съм малък пешеходец". Във всяка глобална тема са оформени под теми, в които са посочени очакваните резултати.

Методически указания за прилагане на учебната програма

В Учебната програма за възпитание и обучение по безопасност на движението по пътищата в детската градина са посочени методически указания за нейното прилагане:

1. Осъществяване на интегративни връзки между образователното направление „Социален свят“ с направленията: български език, математика, ориентирание в социалния свят, ориентирание в природата, изкуства и физическа култура;
2. За да е ефектен възпитателно-образователният процес по БДП в детската градина, той трябва да се реализира на богата нагледно-практическа основа, даваща възможност на децата да се включат в различни видове дейности: учебна, игрова и трудова. При неговото реализиране учителят дава място на обучението по БДП както в различните ситуации, така също в различните видове игри, разходки и наблюдения;
3. Учителят трябва да използва индивидуалната и груповата дейност на децата;

4. Целите на възпитанието и обучението по БДП в детската градина са започване на формиране на начални представи на децата и умения за ориентиране в пътната среда. Необходимо е конкретизирането на тези цели за всяка група, въз основа на възрастовите особености на децата.
5. Съдържанието на възпитанието и обучението по БДП трябва да съответства на средата, в която децата живеят и да бъде предимно графично-илюстративно (табла, рисунки, филмчета и др.). При възпитанието и обучението по БДП трябва да се използват активно-действени методи и организационни форми (беседи, игри, етюди, конструиране, моделиране, представления, разходки, наблюдения и др.).
6. Средствата за възпитанието и обучението по БДП трябва да са в контекста на цялата среда в детската градина. За постигане на целите е необходимо във всяка група през годината да се провеждат по пет занятия (ситуации).

Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на детето в I – III (IV) група

За контрол на постиженията на децата трябва да се използват предимно устни методи за проверка, наблюдения на поведението им и оценяване резултатите от тяхната учебна дейност. Игрите с правила в тази възраст могат да изпълняват роля на тестова проверка. При устната проверка се оценява умението на детето да отговаря самостоятелно и точно на поставени от учителя въпроси, да използва съответната терминология, да разказва по картина или серия от картини, по наблюдения и лични преживявания.

От изложеното става ясно, че авторите на учебната програма желаят да направят обучението по БДП ефикасно и качествено. Те предлагат подходящи цели и съдържание на обучението по БДП. За да се реализират те успешно е представена подходяща методика. В учебната програма не е посочена конкретна диагностика, а и методите на педагогическата диагностика са недостатъчни.

Правителството на Република България приема през 2011 г. Националната стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на Република България за периода 2011 - 2020 г.[3]. Това е политически рамков документ, задаващ насоките за изпълнение на политиката за подобряване условията за движение по пътищата и намаляване на жертвите при пътнотранспортни инциденти. В новия нормативен документ са посочени стратегически направление за осигуряване на безопасността на движението. В стратегическото направление „Подобряване на образованието и уменията на участниците в движението“ са посочени задълженията на семейството и детската градина.

Задължения на семействата:

- разработване на комплекс от средства и механизми за повишаване културата по безопасността на движението в семействата.
- систематизиране на опасностите, застрашаващи живота и здравето на децата в пътното движение, и използване на различни методи и средства опасностите да станат обект на ежедневно обучение в семействата.
- прилагане на личния пример на родителите за обучение на детето за безопасно участие в пътното движение.
- Подкрепа за творчески изяви на децата и учениците – създаване на разкази, стихотворения и песни за безопасно участие в пътното движение.

Задължения на детските градини:

- разработване на методи и средства и провеждане на единна политика за обучение на децата в детските градини;

- разпространяване на положителния опит по отношение на обучението за безопасно участие на децата от детските градини в пътното движение;
- организиране и провеждане на състезания, конкурси, викторини и др. по безопасност на движението за семейства с деца в предучилищна възраст [8].

Предвиждат се следните общи мерки, които да се реализират в образованието:

- осъществяване на контрол на дейностите за образованието, обучението и възпитанието по спазване правилата за движението по пътищата през всичките етапи на човешкия живот;
- насърчаване и подкрепа на непрекъснатото ограмотяване на обществото за постигане на адекватна реакция по проблема – предпазване от ПТП чрез постоянно въздействие върху човешкото съзнание;
- в учебните програми и дейности да се акцентира на факторите, ограничаващи агресията по пътищата, изграждащи устойчива, добродетелна и социално отговорна ценностна система и др. [3].

След приемането на Националната стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на Република България за периода 2011 - 2020 г. Министерът на образованието, науката и младежта издава Заповед № РД -09-266 от 07.03.2013 г., с която утвърждава:

1. Стратегия на Министерството на образованието, младежта и науката за изпълнение на Националната стратегия на Република България за подобряване безопасността на движението по пътищата за периода 2011-2020 г.
2. Мерки за предпазване на служителите от системата на Министерството на образованието, младежта и науката от пътнотранспортни произшествия и наранявания.

Стратегията е разработена на основата на Националната стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на Република България за периода 2011 - 2020 г. и е продължение на Програмата на Министерството на образованието и науката за изпълнение на Националната стратегия за подобряване на БДП в Република България за периода 2007-2010 г., приета с Решение на Министерския съвет на Република България от 28.12.2006 г.

Инструментите, използвани за разработването на Стратегията, включват задълбочен анализ на вътрешните и външните фактори, влияещи върху системата, на тенденциите за развитие на международно, регионално, национално и областно ниво, както и анализ на силните и слабите страни на системата за възпитанието и обучението по БДП на децата и учениците, на възможностите и рисковете за развитието на процесите (SWOT анализ).

В нея са определени са следните области на дейност:

- Управление на безопасността на движението по пътищата (БДП);
- Превозни средства;
- Поведение на участниците в пътното движение;
- Обучение по БДП;
- Грижа за жертвите на ПТП.

В стратегията са посочени и няколко приоритети на дейност с децата и учениците:

Приоритет 1. Усъвършенстване на управлението на дейностите, свързани с обучението и възпитанието на децата и учениците за безопасност на движението по пътищата.

Във връзка с това се предвиждат следните мерки:

Мярка 1. Повишаване ролята на МОМН за решаване на проблемите, свързани с възпитанието и обучението по БДП;

Мярка 2. Диалог с гражданското общество по проблемите на безопасността на движението по пътищата;

Мярка 3. Активна регионална политика за решаване проблемите на безопасността на движението по пътищата;

Мярка 4. Корпоративна социална отговорност – обвързване на частния сектор и пазара с безопасността на движението по пътищата;

Мярка 5. Разширяване на държавно-общественото начало при решаване на проблемите на безопасността на движението по пътищата;

Мярка 6. Насърчаване изучаването и внедряването на положителните европейски и световни практики в тази насока;

Мярка 7. Квалификация на учителите по БДП;

Мярка 8. Подобряване финансирането на обучението по БДП на децата и учениците.

Приоритет 2. Подобряване качеството на знанията и уменията на участниците в движението, свързани с обучението и възпитанието по БДП.“

Предвиждат се следните общи мерки, които да се реализират в образованието:

- Осъществяване на контрол на дейностите за образованието, обучението и възпитанието по спазване правилата за движението по пътищата през всичките етапи на човешкия живот;
- Насърчаване и подкрепа на непрекъснатото ограмотяване на обществото за постигане на адекватна реакция по проблема – предпазване от ПТП чрез постоянно въздействие върху човешкото съзнание;
- В учебните програми и дейности да се акцентира на факторите, ограничаващи агресията по пътищата, изграждащи устойчива, добродетелна и социално отговорна ценностна система и др.

В стратегическото направление „Подобряване на образованието и уменията на участниците в движението“ са посочени същите задължения на семейството и детската градина, включени в Националната стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на Република България за периода 2011 - 2020 г.

По Приоритет 3. Осигуряване на безопасен обществен превоз на деца и ученици, също са предвидени подходящи мерки.

Основна отговорност за големия брой деца - жертви на ПТП, носят родителите, учителите, участниците в движението, държавните институции, организаторите на движението, общинските власти и др. В три основни направления може да се търси промяна на броя на пострадалите деца:

- обучение и формиране на навици за безопасно участие в движението;
- правилен превоз на децата и създаване на безопасна инфраструктура, съобразена с особеностите на детската възрастова група;
- добър личен пример от страна на възрастните участници в движението (семействата).

Към първата насока: „Обучение и формиране на навици за безопасно участие в движението“ в Стратегията са предвидени следните мерки:

- Усъвършенстване на системата за обучение на децата в детските градини и училищата за формиране на нова култура за безопасно участие в движението по пътищата;
- Създаване на организация за привличане на културната и научната общественост, неправителствените организации и частния сектор за създаване на помагала, художествени и музикални произведения, компютърни игри, провеждане на открити

уроци и др. за обучение на децата за безопасно участие в пътното движение в партньорство с МВР, МЗХ, БЧК, СБА, СОС и др.;

- Разработване на програми, чиято цел е да предотвратят загубата на детски живот и нараняванията на деца и ученици от ПТП;
- Разясняване на ползата от това детето и ученикът да бъдат видими на пътя като участници в движението чрез използване на светлоотразителни елементи, светли дрехи и др.;
- Разработване и прилагане на програми за обучение на родители и водачи на МПС със съдържание, включващо усвояване на знания за възрастовите особености на децата (какво могат и какво не могат в качеството си на пешеходци, велосипедисти, скейтбордисти и др.);
- Подкрепа участието в международни проекти за обучение и предпазване на децата от нараняване в пътното движение;
- Поощряване разработването на учебни филми, учебно-помощна литература и помагала, компютърни игри и др. по безопасността на движението по пътищата и др.;
- Провеждане на национални ученически викторини и състезания, национални конкурси за детска рисунка и есета по безопасност на движението по пътищата и др.[5].

От изложеното се вижда, че образователното министерство полага грижи за повишаване на транспортната култура на децата и квалификацията на учителите. От компетентността на педагогическите специалисти зависи до голяма степен успешното обучение по БДП в детската градина. Неговата ефективност зависи и от финансирането на обучението по БДП, както и от сътрудничеството със социалните партньори. Авторите на стратегията посочват и технологията на провеждане на обучението по БДП.

През 2013 г. е утвърдена Система за организация и управление на дейностите, свързани с възпитанието и обучение по безопасност на движението по пътищата (БДП) в системата на предучилищното и училищното образование[4]. Основните компоненти на системата са следните:

I. Нормативно основание за регламентиране на дейностите:

II. Организация и провеждане на обучение по БДП в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, вкл. и за ученици велосипедисти:

III. Училищни комисии по БДП (УКБДП)

IV. Мониторинг на изпълнението. Осъществяването на системен и ефективен мониторинг на дейностите по БДП се извършва на три равнища:

V. Обезопасяването на районите на детските градини и училищата.

VI. Осигуряването на безопасен обществен превоз на децата и учениците (ежедневен и еднократен, със собствен или осигурен от общината или от превозвач транспорт).

VII. Управленски и информационни дейности

VIII. Квалификация за осигуряване на дейностите по БДП.

В първия раздел са посочени следните нормативни документи, които регламентират дейностите, свързани с възпитанието и обучението по БДП:

- Закон за движението по пътищата;
- Закон за автомобилните превози;
- Решение на Министерския съвет № 542/07.06.2005 г.;
- Концепция за обучението на децата и учениците по БДП в българското училище и детските градини, утвърдена от министъра на образованието и науката през 2003 г.;

- Стратегия на МОН за изпълнение на Националната стратегия на Република България за подобряване БДП за периода 2011-2020 г. (Решение на Министерския съвет № 946/22.12.2011 г.);
- Решения на междуведомствената Държавно-обществена консултативна комисия по проблемите на БДП.

Във втория раздел са посочени изискванията за организацията и провеждането на обучението по БДП, които са свързани с подготовката и планирането на обучението по БДП; с изграждането и поддържането на необходимата учебно-материална база - учебни помагала, познавателни книжки, специализирани учебни кабинети и площадки, интерактивни системи, технически средства и други дидактически материали.

В третия раздел се разглеждат постановки, отнасящи се до училищните комисии по БДП. С новия нормативен документ се създава нов орган за организиране и провеждане на обучението по БДП.

В четвъртия раздел се регламентира мониторингът на дейностите по БДП да се осъществява на няколко равнища:

- вътрешно – училищен/ детска градина;
- Регионално управление на образованието (РУО);
- Министерство на образованието и науката (МОН).

Дейностите по мониторинга се планират ежегодно, провеждат, документират и отчитат съгласно изискванията за контролната дейност.

В петия раздел са дадени изисквания за обезопасяване на районите около детските градини и училищата, а в шестия раздел - мерките за безопасно придвижване до учебните заведения и обратно до домовете на децата.

В седмия раздел от документа са включени постановки, свързани с планирането; с анализа и оценката на изпълнението и коригиращи решения; с попълването на регистъра.

В осмия раздел е акцентирана на необходимостта периодично учителските кадри да повишават своята квалификация чрез квалификационни курсове в присъствена, очно-задочна и дистанционна форма, от обучаващи институции, одобрени от МОН. С новия нормативен документ се изисква учителите на всеки четири години да повишават квалификацията си. В резултат, на което понякога учителите участват в квалификационни курсове, които са със сходно съдържание, тъй като методиката на обучение по БДП не се актуализира толкова бързо. Контролът на квалификационната дейност се възлага на директорите на детски градини и училища, на РУО и образователното министерство [4].

Наредба № 5 от 3. 06. 2016 г. за предучилищно образование очакваните резултати от обучението по БДП са изложени в образователното направление „Околен свят“. а първа група са следните: „Знае правилата за пътуване в автомобил, като използва детско столче“, във втора възрастова група: „Показва познаване на правилата на пресичане на улицата“. В трета група подготвителна възрастова група: „Показва познаване на правилата на движение по улицата, по коридора, на ескалатора“, в четвърта подготвителна възрастова група: „Разбира и демонстрира необходимото различно поведение и спазване на правилата, когато е на улицата, в заведението за хранене, на местата за почивка“[6].

References:

1. Закон за движение по пътищата - <https://lex.bg/laws/ldoc/2134649345>.

1. 2. Konceptiq za vyzpitanieto I obuchenieto po bezopastnost na dvizhenieto v detskata gradina I bylgarskoto uchilishte. - file:///C:/Users/user/Downloads/kontseptsia.pdf.
2. Nacionalna strategiq za podoboriavane bezopastnostta na dvizhenieto po patishtata na Republika balgaria za perioda 2011 – 2020 i e prodalzhenie na Programata na Ministerstvvo na obrazovaniето nauka za izpalnenie na Nacionalnata strategia za podobriavane na BDP v Republika Balgaria za perioda 2007-2010 - file:///C:/Users/user/Downloads/Национална%20стратегия%20за%20подобряване%20безопасността%20на%20движението%20по%20пътищата%20на%20Република България
3. Sistema za organizacia na deynostite I upravlenie na deynostite, svarzani s vaspitaniето I obuchenieto po bezopastnost na dvivenieto po patishtata (BDP) v sistemata na preduchilishtnoto I uchilishtno obrazovanie - /Users/user/Downloads/sistema_org_upr_BDP_2016%20(1).pdf.
4. Strategiya na ministerstvto na obrazovaniето, mladezhta I naukata za izpalnenie na Nacionalnata strategiya na Republika Balgariya za podobryavane bezopastnastnostta na dvizhenieto za perioda 2011-2020 - file:///C:/Users/user/Downloads/strategia_BDP_mart2013%20(1).pdf.
5. Naredba № 5 ot 3. 06. 2016 za preduchilishnoto obrazovanie - file:///D:/profile/Downloads/naredba_5_2016_preduchilishtno_obr%20(12).pdf .
6. Naredba № 4 ot 18. 09. 2000 za Darzhavnite obrazovatelni iziskvaniya za preduchilishnoto vazpitanie I podgotovka - http://www.daskal.net/uchiteli/doi/nrdb_4-00_preduchilishtno_obr.pdf.
7. Uchebna programa za vazpitanie I obuchenie po bezopastnost na dvizhenieto po batishtata v detskata gradina - <https://www.didasko-bg.com/misk/up-dg.pdf>.